

MESLEKİ EĞİTİMDE +1 UYGULAMALI EĞİTİM MODELİ

MEHMET SARIBIYIK

SETA | ANALİZ

AĞUSTOS 2019 · SAYI 292

MESLEKİ EĞİTİMDE +1 UYGULAMALI EĞİTİM MODELİ

MEHMET SARIBIYIK

COPYRIGHT © 2019

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları

ISBN: 978-605-7544-75-9

Uygulama: Hasan Suat Olgun

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90

www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43

Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE

Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106

Washington D.C., 20036 USA

Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099

www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT

Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin GERMANY

Tel: +49 30 20188466

İÇİNDEKİLER

ÖZET	7
GİRİŞ	8
UYGULAMALI EĞİTİM	8
UYGULAMALAR	14
ÖNERİLEN MODEL	17
GENEL DEĞERLENDİRME: ÖNERİLEN MODELİN FAYDALARI	21
KAYNAKÇA	22

YAZAR HAKKINDA

Mehmet Sarıbiyık

1990'da Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Yapı Eğitimi Bölümü'nü bitirdi. 1990-1993 arasında Eskişehir Yunus Emre Endüstri Meslek Lisesi'nde teknik öğretmen olarak görev yaptı. 1993'te Sakarya Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi'nde asistan olarak göreve başladı. 1996'da İngiltere'nin Newcastle Üniversitesi'nde Malzeme Mühendisliği'nde yüksek lisans, 2001'de İnşaat Mühendisliği'nde doktora eğitimlerini tamamladı. 2001'de Sakarya Üniversitesi'ne doktor öğretim görevlisi olarak atandı.

2004'te başladığı Teknik Eğitim Fakültesi dekan yardımcılığı görevine 2011'e kadar devam etti. 2011'de Sakarya Meslek Yüksekokulu'nda müdürlük ve koordinatörlük görevlerini üstlendi. 2013'te başladığı Teknoloji Fakültesi dekanlığı görevinde "üniversite-iş dünyası iş birliği" alanında çeşitli çalışmalar yaptı. Sanayi ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte istihdam sorununa çözüm üretmek amacıyla meslek yüksekokulları için 3+1, fakülteler içinse 7+1 Eğitim Modeli projeleri gibi vizyon oluşturan çalışmalara öncülük etti. Birçok bilimsel çalışma, teknik ve sosyal alanda projeler yürüttü ve kurul üyeliklerinde görev aldı. Şu anda Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi rektörü olarak görev yapmaktadır.

ÖZET

Analizde nitelikli iş gücünün üniversite-iş piyasası iş birliğiyle yetiştirilmesine ışık tutacak bir model önerilmektedir.

Gerek sanayisi gerekse genç nüfus avantajıyla Türkiye dünya ülkeleri arasında nitelikli iş gücü yetiştirme ve istihdam konularında önemli bir yere sahiptir. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen ve iş dünyasına nitelikli insan gücü temini sağlayan uygulamalı eğitim modelleri gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Gençlere gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırma suretiyle onları hayata hazırlayan ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde profesyonel bir organizasyon olan uygulamalı eğitim modellerinin önemi oldukça büyüktür.

Analizde önerilen “+1 Uygulamalı Eğitim Modeli” gençlerin istihdam edilebilirliklerini artırmak amacıyla eğitim süreçlerinin son bir dönemini tam zamanlı olarak işletmelerde geçirmelerine odaklanmakta ve bu sayede onları iş ve meslek hayatına hazırlamaktadır. Lisans ve ön lisans programlarında düzenli olarak uygulanan bu modelle üniversite-sektör iş birliği açısından olumlu etkiler oluşmaktadır.

GİRİŞ

Ülkelerin gelişmesi, kalkınması ve rekabet güçlerinin artması açısından öne çıkan unsurlardan biri katma değeri yüksek teknoloji ürünlerinin üretilmesidir. Bu hususta ihtiyaç duyulan bilgi düzeyine ulaşılması için gereken en önemli kaynak insandır. Gereken bilgi ve beceriler doğrultusunda bireylerin yetiştirilmesi de ancak mesleki eğitimle sağlanmaktadır. Bu bağlamda mesleki eğitim günümüz koşulları ve iş piyasasının ihtiyaçlarına uygun olarak gerçekleştirilmesi ve gelecek projeksiyonlarında dikkate alınarak verilmelidir.

Ülkemizin kalkınmasına katkıda bulunmak için yüksek verimi gerçekleştirecek nitelikli insan gücü yetiştirmek öncelik taşımaktadır. İş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücünün kaynağı olan üniversitelerin temel görevleri arasında öğrencilerine bilgi, beceri, davranış ve

birlikte iş görme alışkanlığı kazandırarak onları hayata hazırlamak yer almaktadır. Mesleki eğitimle birlikte iyi yetişmiş iş gücü oluşabilecek olumsuzlukları azaltacağı gibi ülke ekonomisine ve üretimde kalite artışına önemli katkılar sağlayacaktır.

İşletmelerin birlikte çalışacakları bireyleri seçerken ihtiyaç ve hedeflerine öncelik vermeleri mesleki eğitim kurumları ile iş piyasası arasındaki eş güdümü son derece önemli bir hale getirmektedir. Bu bağlamda günümüz teknoloji ve endüstrisi hızla ilerlerken mesleki eğitim kurumlarının da bu sürece ayak uydurması ve sektörün ihtiyaçlarına yönelik bireyler yetiştirmesi gerekmektedir. Elde edilecek nitelikli iş gücü ülke açısından ihtiyaç duyulan desteğin temel kaynağını oluşturacaktır. Böylece ülke ekonomisi gelişip teknolojik ürünlerin üretiminde önemli bir avantaj elde edilecektir.

Türkiye gerek sanayisi gerekse genç nüfus oranı ile gelişmekte olan ülkeler arasında önemli bir yere sahiptir. Bu avantajıyla dünya ülkeleri arasında nitelikli iş gücü yetiştirme ve istihdam konularında önemli adımlar atmıştır. Bu analizde yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen uygulamalı eğitim modelleri irdelenmekte ve nitelikli iş gücünün üniversite-iş piyasası iş birliğiyle yetiştirilmesine ışık tutacak bir model önerilmektedir.

UYGULAMALI EĞİTİM

Paris'te 1948'de Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) tarafından yapılan kongrede alınan kararlardan biri de "Mesleki eğitim herkesin yararlanmasına açık tutulmalı ve yükseköğretim herkesin yeteneği ve başarısı ölçüsünde açık olmalıdır" şeklindedir.

1948'den bu zamana kadar değişmeyen bir gerçek olan mesleki eğitim günümüzde de oldukça önemli bir yere sahiptir. David vd. Ame-

rika Birleşik Devletleri'nde (ABD) bulunan yüksekokulların yeniden yapılandırılmasıyla ilgili "California Modeli" olarak isimlendirilen pratiğe dayalı yeni bir eğitim modeli geliştirmiştir. Çalışmada mevcut eğitim modelleri incelenmiş ve aksaklıklar ortaya konulmuştur. Araştırmacılar tarafından ülkelerinin gereksinimlerini karşılamak amacıyla sektör ve üniversite iş birliğine dayalı pratik eğitimleri içeren yeni bir model önerilmiştir (Stern, Raby ve Dayton, 1992). Salleh ve Omar çalışmalarında Warwick, Cambridge, MIT ve Kebangsaan gibi farklı ülkelerde bulunan üniversitelerin yürüttüğü üniversite-sektör iş birliği modellerini ele almış ve Malezya'da yürütülen üniversite-sektör iş birliği modelini detaylı olarak açıklamıştır (Salleh ve Omar, 2013). Nemova vd. çalışmalarında farklı üniversitelerde gerçekleştirilen üniversite-sektör iş birliği için sanal bir platform oluşturmuş ve bu kapsamda sanal bir araştırma bilgi servisi geliştirmiştir (Nemova, Bagautdinov ve Mus-hinskiy, 2015). Yakın zamanda yapılan kapsamlı araştırmalardan biri de Ankrah ve Tabbaa'nın üniversite-sanayi iş birliklerini sistematik bir yaklaşımla ele aldıkları çalışmadır. Konuyla ilgili literatürün bütünlük bir analizini oluşturan bu çalışmada üniversite-sanayi teorisinin temelini oluşturan temel yönler belirtilmiştir (Ankrah ve Tabbaa, 2015).

Nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyan ülkemiz sanayisinin ihtiyaçlarına cevap verebilmek için mesleki eğitimin önemli bir parçası olan staj süreci gün geçtikçe daha önemli hale gelmektedir. Staj uygulamalarına ek olarak eğitim öğretim dönemleri içerisinde veya eğitim öğretimin olmadığı ara dönemlerde gerçekleştirilen birçok yeni uygulama ülkemizde geliştirilmekte ve uygulanmaktadır. Esasen mesleki uygulama ve staj çalışmalarının nihai hedefi ülke ekonomisine katkıda bulunacak nitelikli insan gücünü yetiştirmektir. Bu yaklaşımın temel nedeni de istih-

dam açısından yenilikçi bilgi ve beceri sahibi bireylerin iş dünyası tarafından tercih edilmesidir.

+1 Uygulamalı Eğitim Modeli belirli hukuki dayanak ve zorunluluklara göre uygulanmaktadır. Mesleki uygulama eğitimlerinin hukuki dayanağı 6111 ve 3308 sayılı kanunlardır. 2011'de çıkan 6111 sayılı Kanun ile mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumları 3308 sayılı Kanun kapsamına alınmış dolayısıyla yükseköğretim kurumları öğrencilerinin de 3308 sayılı Kanun'a göre işletmelerde mesleki eğitim yapabilecekleri ve bu Kanun'un verdiği hak ve menfaatlerden de yararlanabilecekleri hükme bağlanmıştır (TBMM, Mesleki Eğitim Kanunu, 1986; TBMM, Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 2011).

Günümüzde ülkeler arasındaki rekabet bilgi düzeyinde sürdürülmekte ve toplumların geleceği de verilen eğitimin başarısıyla değerlendirilmektedir. Öğrencilere bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırarak onları mesleki açıdan yetkin bireyler olarak yetiştirmek mesleki eğitim veren kurumların temel görevleri arasında yer almaktadır. Eğitimle birlikte iyi yetişmiş insan gücü ülke ekonomisine, kaliteli mal ve hizmet üretilmesine önemli katkılar sağlayacaktır. Ancak yeterli eğitimi alamamış, nitelik düzeyi düşük iş gücü ise o ülke için önemli bir işsizlik sorununu ortaya çıkarmakta, özellikle –Türkiye gibi– gelişmekte olan ülkeler nitelik düzeyi düşük iş gücü sayısının artması nedeniyle işsizlik sorunu yaşamaktadır.

Temel eğitimden sonra en önemli eğitim kademesi mesleki eğitimidir. 2017'de yapılan Avrupa kamuoyu anketleri incelendiğinde gelişmiş ülkelerin yaklaşık üçte ikisi (yüzde 68) lise aşamasındaki mesleki eğitimin ülkelerinde olumlu bir imaja sahip olduğunu düşünürken yaklaşık

dörtte biri (yüzde 23) ise olumsuz bir imaja sahip olduğu kanısına varmıştır. Yine bu anket sonuçlarına göre mesleki eğitimi lise düzeyinde seçmenin iki ana nedeni iş bulma olasılığı (yüzde 46) ve konulara ilgi duyma (yüzde 41) olarak belirtilmiştir. Diğer nedenler ise aileler veya benzer yaş grupları (yüzde 31), kariyer olanakları (yüzde 27), seçilen alanlardaki hazır bulunuşluk (yüzde 23) ve iyi bir ücret alma olasılığına ilişkin tavsiyelerdir (yüzde 23) (CEDEFOP, 2019).

Türkiye’de ise gençlerin büyük çoğunluğu tercihlerini daha çok genel eğitim ve yükseköğrenimden yana kullanmaktadır. Genel liselerden sonra üniversite eğitimlerine devam edemeyen gençlerin hiçbir vasıf sahibi olmaksızın çalışmaya başlaması ise üretim hacmini ve kalitesini düşürmektedir. Bu durum Türkiye sanayisinin dünya ülkeleriyle rekabet şansı açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Türkiye’nin diğer ülkelerle rekabet edebilme avantajı sağlayacak en önemli kaynağı sahip olduğu genç ve dinamik insan gücüdür. Büyüyen Türkiye ekonomisinin uluslararası pazarlarda rekabet gücünün yükseltilmesi ancak yetişmiş nitelikli elemanların ürettiği mal ve hizmetlerle mümkün olabilecektir. Sanayi ve işletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiren en önemli kaynaklardan biri de üniversitelerdir.

Sektörel teknolojik gelişmeler kas gücü yerine beyin gücünün önemini ortaya çıkarmakla birlikte bilgiyi yorumlayan, kullanan ve yeni teknolojiler üreten uygulama becerisine sahip insana olan ihtiyacı daha fazla ön plana çıkarmıştır. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı’nın 2016’da yaptığı bir ankette “İstedğiniz becerilere sahip personel bulma konusunda sıkıntı yaşıyor musunuz?” sorusuna işletmelerin verdiği yanıtlar incelendiğinde sadece yüzde 46,5’lik bir kesimin “her zaman”, yüzde

17,4’ünün ise “bazen” şeklinde cevapladığı görülmektedir (TEPAV, 2016).

Türkiye’de iş piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda üniversitelerde istihdama yönelik öğretim programları geliştirilmekte ve projeler çerçevesinde atölye ve laboratuvarlar kurularak öğrencilerin uygulama eksiklikleri giderilmeye çalışılmaktadır. Başlangıç aşamasında oldukça faydalı olan bu uygulamalar zamanla iş dünyasının gerisinde kalmakta ve kendini yenileyememektedir. Üniversitelerdeki bu olumsuzlukları ortadan kaldırmak ve insanımızın eğitim seviyesi ve niteliğini yükseltmek için üniversite-iş dünyası iş birliği çerçevesinde eğitim sisteminde yeni düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Sakarya Üniversitesi’nde kurgulanan ve başarıyla uygulanan öğrencilerin istihdama yönelik yetişmelerini sağlamak amacıyla eğitim programları ve ders içeriklerinde yapılacak düzenlemelerle eğitim öğretimin en az bir döneminin işletmelerde uygulamalı olarak alınmasını öngören +1 Uygulamalı Eğitim Modeli’nin bütün üniversitelerde hayata geçirilmesi önerilmektedir. Sakarya Üniversitesi ve Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi bu modele öncülük ederken diğer üniversiteler de elde edilen faydayı gözlemleyerek modele geçiş yapmıştır. Örneğin Kırklareli Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu 2018-2019 eğitim öğretim döneminde bu uygulamaya geçmiştir. Yine Hitit, Yalova ve Aksaray üniversiteleri de bu model kapsamında sanayi iş birliklerine başlamıştır. Bu kapsamda gerçekleştirilen üniversite-sektör iş birliğiyle şu sonuçlar elde edilmektedir:

- Nitelikli iş gücünün yetiştirilebilmesi
- Üniversite ve sektörün birbirleriyle imkanlarını paylaşabilmesi
- Kurumlar arası sinerji etkisinin oluşturulması

ŞEKİL 1. +1 UYGULAMALI EĞİTİM MODELİ'NDE İHTİYAÇ, HEDEF VE ÇÖZÜM

İhtiyaç	Hedef	Çözüm
<ul style="list-style-type: none"> İşletmelerin vazgeçilmezi olan "uygulama becerisine sahip nitelikli iş gücü"nün yetiştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Geleceğimizin teminatı olan gençlerimizin <ul style="list-style-type: none"> bilgi, beceri, olumlu davranış, birlikte iş görme alışkanlığı kazandırılmak suretiyle hayata hazırlanması ve iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli elemanlar olarak yetiştirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerimizin iş dünyası ile birlikte yetiştirilmesi

+1 Uygulamalı Eğitim Modeli'nin Yararları

İş Dünyasına Yararları

- Ek bir maliyete katlanılmadan iş gücü elde edilmektedir.
- İhtiyaç duyulan nitelikli elemanlar kısa sürede yetiştirilmektedir.
- İşe başlayan elemanların daha kısa sürede adaptasyonu sağlanmaktadır.
- İşletmeler çalışanların işe başlangıç eğitimi yükünden kurtulmaktadır.
- Ders programları iş dünyasının gereksinimleri doğrultusunda güncellenmektedir.
- İş dünyası ile akademik personelin buluşması sağlanmaktadır.

Öğrenciye Yararları

- Teorik bilgilerini uygulama ile bütünleştirmektedir.

- Uygulama becerisi kazanmaktadır.
- Kendi parasını kazanmanın hazzını yaşamaktadır.
- Kendini tanımakta ve yeteneklerinin farkına varmaktadır.
- İş dünyasının gerçekleriyle daha erken tanışmaktadır.
- Mezuniyet sonrası işe adaptasyon süreci hızlanmaktadır.
- Gelecekle ilgili hedeflerini şekillendirmekte ve kariyer planlaması yapabilmektedir.
- İş yerlerindeki organizasyon ve iş disiplini yapısını tanıyabilmektedir.
- Sorumluluk bilinci ve takım çalışması yapabilme yeteneğini kazanmaktadır.
- Sektörde yaşanan gelişmeleri takip edebilme metodunu öğrenmektedir.
- Sektörde yetiştiği için mezuniyet sonrası iş bulma imkanı kolaylaşmaktadır.

Üniversiteye Yararları

- Üniversite iş dünyası ile daha rahat ilişki içine girebilmektedir.
- Üniversite-sektör iş birliğiyle araştırma geliştirme (AR-GE) faaliyetleri artmaktadır.
- Mezun olan öğrencilerin kolay ve iyi imkanlarla iş bulabilmesi nedeniyle tercih edilen bir üniversite olabilmektedir.
- İş dünyası pratikte yaşadığı sorunlara çözümler üretebilmekte ve projeler geliştirebilmektedir.
- Yayımlanan makaleler sorunlara çözüm üreten yapıda olabilmektedir.

Topluma Yararları

- Çocukları vasıflı olarak yetişen ailelerin kendine güveni artacaktır.
- Üniversite-sektör iş birliğiyle ülke kalkınması hızlanacak ve işsizlik oranı azalacaktır.
- Tüm kesimlerin birbiriyle etkili iletişimi sağlanacağı için yenilikler hızlı biçimde gerçekleşecek ve ülkemizde katma değerli malların üretimi hızlanacaktır.
- Öğretim elemanları iş dünyası ziyaretlerinde diğer toplumsal sorunlarla da ilgilenecekleri için toplum ve üniversite iş birliği sağlanacaktır (Sarıbıyık ve Özkan, 2014).

Hukuki Altyapı

Üniversite-İş Dünyası İş Birliğinin “Dayanağı”

13 Şubat 2011’de kabul edilen 6111 sayılı Kanun’un 61, 62, 63 ve 64. maddeleri ile 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nun 3. maddesinin (j) bendinin 18, 23 ve 24. maddelerinde yapılan değişiklikle mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumları, 6111 sayılı

Kanun’un 61. maddesi ile 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nun 3. maddesinin (j) bendine “orta öğretim kurumları” ibaresinden sonra gelmek üzere “mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumları” ilavesiyle bu Kanun kapsamına alınmıştır. Dolayısıyla mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumları (gerek ön lisans gerekse lisans) öğrencileri de 3308 sayılı Kanun’a göre işletmelerde mesleki (iş yeri) eğitim yapabilecekleri gibi bu Kanun’un verdiği hak ve menfaatlerden yararlanma imkanı da elde etmiştir (TBMM, Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Üniversite-İş Dünyası İş Birliğinin “Ücretlendirilmesi” ve “Sigorta”

- Mesleki uygulama eğitimi kapsamında öğrencilere ödenen ücretler ve sigorta primleri 3308 sayılı Kanun’un 24 ve 25. maddeleri kapsamında ödenmektedir. 24. madde kapsamında uygulanan hüküm şu şekildedir:

On ve daha fazla personel çalıştıran ve Bakanlıkça işletmelerde mesleki eğitim kapsamına alınan, ancak, beceri eğitimi yaptırmayan işletmeler, beceri eğitimi yaptırmaması gereken her öğrenci için eğitim süresince her ay 18 yaşını bitirenlere ödenen asgari ücretin net tutarının 1/3’ü nispetinde, yirmi ve daha fazla personel çalıştırılması halinde 2/3’ü nispetinde Saymanlık hesabına para yatırmakla yükümlüdürler (TBMM, Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

- Madde 25’in (Değişik: 2/12/2016-6764/45 md.) hükümleri kapsamında da şu ifadeler bulunmaktadır:

İşletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ile mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında staj veya tamamlayıcı eğitim gören öğrencilere asgari ücretin net tutarının;

yirmi ve üzerinde personel çalıştıran işyerlerinde yüzde otuzundan, yirmiden az personel çalıştıran işyerlerinde yüzde on beşinden, aday çırak ve çırağa yaşına uygun asgari ücretin yüzde otuzundan aşağı ücret ödenemez. Bu amaçla kamu kurum ve kuruluşları gerekli tedbirleri alır.

- Yine 25. maddenin 4. fıkrasında (Değişik: 2/12/2016-6764/45 md.) bir başka hüküm yer almaktadır:

Aday çırak, çırak ve öğrencinin eğitimi sırasında iş yerinin kusuru halinde meydana gelecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından işveren sorumludur. Aday çırak, çırak ve öğrencilere ödenecek ücretler her türlü vergiden müstesnadır (TBMM, Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

- Ayrıca 3308 sayılı Kanun'da (Değişik: 2/12/2016-6764/45 md.) öğrencilerin sigorta primlerine yönelik şu hüküm mevcuttur:

Aday çırak, çıraklar, işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler ile mesleki ve teknik ortaöğretim okul ve kurumlarında okumakta iken staja, tamamlayıcı eğitime veya alan eğitimine tabi tutulan öğrencilerin sigorta primleri asgari ücretin yüzde ellisi üzerinden, Bakanlık ile mesleki ve teknik eğitim yapan yükseköğretim kurumlarının bağlı olduğu üniversitelerin bütçesine konulan ödenekten karşılanır (TBMM, Mesleki Eğitim Kanunu, 1986).

Bununla birlikte 5510 sayılı Kanun'un 5. maddesince yalnızca staj zorunluluğu olan yükseköğrenim öğrencileri "İş ve Meslek Hastalıkları" sigorta kolu bakımından sigortalı sayılırken 6111 sayılı (Torba) Kanun ve Sosyal Güvenlikle (5510 sayılı Kanun) İlgili Kanun (Değişik: 13/2/2011-6111/24 md) kapsamında şu hüküm getirilmiştir:

5/6/1986 tarihli ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda belirtilen aday çırak, çırak ve işletmelerde mesleki eğitim gören öğrenciler hakkında iş kazası ve meslek hastalığı ile hastalık sigortası; mesleki ve teknik ortaöğretim ile yükseköğrenimleri sırasında staja tabi tutulan öğrenciler, mesleki ve teknik ortaöğretim sırasında tamamlayıcı eğitim ya da alan eğitimi gören öğrenciler, kamu kurum ve kuruluşları tarafından desteklenen projelerde görevli bursiyerler ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 46. maddesine tabi olarak kısmi zamanlı çalıştırılan öğrencilerden aylık prime esas kazanç tutarı, 82. maddeye göre belirlenen günlük prime esas kazanç alt sınırının otuz katından fazla olmayanlar hakkında ise iş kazası ve meslek hastalığı sigortası uygulanır.

+1 Uygulamalı Eğitimi Modeli iş dünyası, öğrenciler, üniversiteler ve topluma birçok fayda sağlamaktadır.

Bu şekilde zorunluluk ifadesinin kaldırılmasıyla lisans ve ön lisans yönetmeliklerinde zorunlu staj öngörülmeleyen yükseköğrenim kurumları öğrencileri de sosyal sigorta kapsamına alınmıştır. Bu düzenlemeden özellikle staj zorunluluğu olmayan başta işletme ve iktisadi ve idari bilimler fakülteleri öğrencileri olmak üzere sosyal bilimler alanında eğitim gören tüm öğrenciler faydalanmaktadır (TBMM, Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 2011; TBMM, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 2006).

UYGULAMALAR

Okulda edinilen bilgiler genellikle teoriktir. Her ne kadar bazı bölümler atölye/laboratuvar çalışmaları sunsa ve öğrencilerine pratik yapma imkanı verse de teorik bilgiler –uygulama boyutu sınırlı olduğu ya da hiç olmadığından– bir süre sonra unutulmaktadır. Bu nedenle dünyada ve ülkemizde teorik bilginin pratiğe aktarılması amacıyla uygulamalı eğitim modelleri geliştirilmiştir. Uygulamalı eğitim modelleriyle öğrencilerin eğitim öğretim dönemlerinde edindikleri teorik bilgilerin veya laboratuvar ölçekli pratik uygulamaların büyük ölçekli endüstriyel üretimlerdeki karşılıkları görülebilmektedir. Ayrıca öğrenciler çalışmalara aktif olarak katılarak bilgi ve becerilerini geliştirebilmekte, iş yaşamında ortaya çıkabilecek her türlü soruna karşı rasyonel davranabilmeyi sağlayacak deneyimler kazanarak mesleğe ilk adımı atmaktadır.

Dünyada Uygulamalı Eğitim

Dünyadaki staj ve mesleki uygulama çalışmaları nitelikli iş gücünün oluşturulması açısından incelendiğinde bireyin iletişim ve problem çözme becerilerine, teknolojiyi anlayıp kullanabilecek temel becerilere ve iş birliği içinde çalışabilecek disipline sahip olmasına önem verildiği görülmektedir.

Zorunlu temel eğitim tamamlandıktan sonra mezun öğrenciler iş yaşamına veya yükseköğretime yönlendirilmektedir. Uluslararası mesleki eğitimin bir diğer boyutu olan çıraklık sisteminde ise devlet ve özel işletmelerin mesleki eğitim hususunda iş birliği yaptığı görülmektedir. Bu kapsamda bazı Avrupa ülkeleri, ABD ve Japonya’da zorunlu temel eğitimin akabinde çıraklık eğitimine başlanmaktadır. İkili sistem olarak da tanımlanan bu modelde teorik derslerin okullarda verilmesinin ardından uygulamaya yönelik beceri kazanımları iş yerlerinde sağlan-

maktadır. Öğrenciler temel eğitimlerini ve iş yeri uygulamalarını eğitim öğretim döneminde eş zamanlı olarak gerçekleştirmektedir. Tam zamanlı mesleki teknik eğitim modeline ağırlık veren ülkelerin başında Belçika, İsveç, Fransa ve İtalya yer almaktadır. Çıraklık eğitimi modeli ise Almanya, İsviçre, Danimarka ve Avusturya gibi ülkelerde uygulanmaktadır. Bunun yanı sıra ABD, Hollanda ve İngiltere gibi her iki modele ağırlık veren ülkeler de bulunmaktadır (Uçar ve Özerbaş, 2013).

Alman Mesleki Eğitim Sistemi eğitim ve iş dünyası iş birliğine dayanmaktadır. Bu iş birliği “ikili sistem” (dual sistem) olarak tanımlanmaktadır. Sistemin temelleri esasen Orta Çağ’daki lonca sistemine dayanmaktadır (Özdemir, 2011).

ABD’de mesleki eğitim lisede başlamaktadır. Eyaletlere ve eyaletlerin eğitim sistemine bağlı olarak öğrenciler ortaöğretim düzeyinde meslek eğitimi almak için birkaç seçeneğe sahiptir. Bu programlar genellikle öğrencileri meslek yükseköğretime devam etmek veya diğer yükseköğretim kurumları ve çıraklık eğitimine gitmek için hazırlamaktadır (McQuay, 2001).

Türkiye’de Uygulamalı Eğitim

Türkiye’de verilen mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçileceği, yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitimin program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürüleceği, mesleki eğitimde nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verileceği belirtilmiştir (TBMM, Dokuzuncu Kalkınma Planı [2007-2013], 2006).

Yükseköğretim kurumlarında gerçekleştirilen ve iş dünyasına nitelikli insan gücü teminini sağlayan uygulamalı eğitim modelleri gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Türkiye’de staj ve mesleki uygulamalar Yükseköğretim Kurulu (YÖK) yönetmeliğindeki 2547 sayılı Kanun’un Ek-24.

maddesine dayanılarak ele alınmıştır (TBMM, Yükseköğretim Kanunu, 1981). Bu Kanun kapsamında hazırlanan Mesleki Uygulamalar Eğitim Yönergesi ile mesleki ve teknik eğitime ait amaç, kapsam ve tanımlamalar belirtilmiştir (MEYOK, 2012).

Ülkemizde staj faaliyetleri lisans ve ön lisans programlarının çoğunda uygulanmaktadır. Ancak son yıllarda pratik eğitimin verilmesinde staj uygulamasının tek başına yeterli olmadığı görülmüş ve alternatif uygulamalı eğitim modelleri geliştirilmiştir. Bu kapsamda “uygulamalı eğitim” bilim dallarına göre farklılıklar gösteren “staj” ve “mesleki uygulama” ana konularından oluşan bir beceri kazandırma işlemidir.

Staj

Her ne kadar yükseköğretim kanunlarına göre resmi bir zorunluluğu olmasa da üniversitelerin fakülte veya yüksekokulları içerisinde eğitim öğretimin sürekliliği ve öğrenmenin kalıcılığı açısından staj uygulamalarına yer verilmektedir.

Lisans eğitimlerinde staj uygulamalarıyla ilgili mevcut durum incelendiğinde şu tespitlerde bulunmak mümkündür:

- Eğitim öğretimin yapılmadığı aylarda gerçekleştirilmektedir.
- Yirmi ile doksan iş günü arasında uygulanmaktadır.
- Bir veya birkaç periyotta yapılabilmektedir.
- Aynı veya farklı işletmelerde gerçekleştirilebilmektedir.
- Denetimli veya denetimsiz uygulanmaktadır.
- Zorunlu veya isteğe bağlı olarak yapılmaktadır.

Bu veriler sonucunda aşağıdaki çıkarımlara ulaşılmaktadır:

- Kısa süreli stajlar verimsiz sonuçlanabilmektedir.

- Öğrenim çıktılarının nihai sonuca varması konusunda eksiklikler oluşmaktadır.
- İşletme ve iş disiplinlerine uyum kısa süreli periyotta zorlaşmaktadır.
- Stajyer eğitimlerinde süreklilik sağlanamamaktadır.

Mevcut durum ve çıkarımlar ışığında lisans eğitiminde staj (i) minimum kırk iş günü, (ii) maksimum iki periyot halinde ve (iii) en erken ikinci sınıfın sonunda zorunlu ve denetimli olarak yapılmalıdır. Eğitim öğretim dönemi dışında uygulama yapma imkanı bulunmadığından eğitim fakültelerinde staj zorunluğu olmamalıdır.

Ön lisans eğitimlerindeki staj uygulamalarıyla ilgili mevcut durum incelendiğinde varılan tespitler ise aşağıdaki gibidir:

- Öğrencilerin stajlarını yarıyıl ve yaz tatiline rastlayan dönemlerde yapması esastır. Ancak iş yeri koşullarının uygun olmaması durumunda bu süreler dışında –öğretimi aksatmamak koşuluyla– staj yapılabilmektedir.
- Eğitim öğretimin olmadığı aylarda gerçekleştirilen uygulama becerisi kazanım faaliyetlerini içermektedir.
- Staj süresi programın niteliğine göre otuz iş gününden (240 saatten) az, altmış iş gününden (480 saatten) çok olamayacağı hükmüne rağmen on beş ile altmış iş günü arası uygulamalar da söz konusudur.
- Bir veya birkaç periyotta gerçekleştirilebilmektedir.
- Aynı veya farklı işletmelerde yapılabilmektedir.
- Denetimli olarak uygulanması gerektiği hükmüne rağmen denetimli veya denetimsiz gerçekleştirilmektedir.

Bu veriler sonucunda aşağıdaki çıkarımlara ulaşılmaktadır:

- Kısa süreli stajlar verimsiz sonuçlanabilmektedir.
- Öğrenim çıktılarının nihai sonuca varması konusunda eksiklikler oluşmaktadır.
- İşletme ve iş disiplinlerine uyum kısa süreli periyotta zorlaşmaktadır.
- Stajyer eğitimlerinde süreklilik sağlanamamaktadır.

Mevcut durum ve çıkarımlar ışığında ön lisans eğitiminde staj (i) minimum kırk iş günü, (ii) maksimum iki periyot halinde, (iii) zorunlu ve denetimli olarak yapılmalıdır.

Mesleki Uygulamalar

Öğrencilerin istihdamına yönelik yetişmelerini sağlamak için iş yerlerinde yapılan mesleki uygulama eğitiminin amaçları şöyle sıralanabilir:

- Öğrenim süresi içerisinde kazanılan bilgi ve deneyimlerin pekiştirilmesi
- İş yerlerindeki organizasyon yapısının tanıtılması ve iş disiplininin kazandırılması
- Alınan teorik ve uygulamalı bilgileri kullanabilme ve uygulamaya aktarma becerisinin kazandırılması
- İş yeri eğitimi alınan kurumlarda takım ruhu içerisinde hareket ederek birlikte iş yapabilmeye alışkanlığının elde edilmesi
- Sektörde yaşanan teknolojik gelişmeleri takip edebilme imkanının sunulması

Lisans düzeyinde uygulanan mesleki uygulama eğitim modelleri incelendiğinde aşağıda sıralanan modellerin ülkemizin yükseköğretim kurumlarında uygulandığı görülmektedir (Atal, Özkan, Sarıbiyik ve Karayel, 2016):

- Tıp Fakültesi Intern Modeli
- Hukuk Fakültesi +1 Yıl Modeli

- Teknoloji Fakültesi 7+1 Modeli
- TOBB Modeli
- Intern Mühendislik Modeli
- UMDE
- Sağlık
- Turizm

Yukarıda sunulan lisans eğitimlerindeki mesleki uygulama eğitimiyle ilgili mevcut modeller incelendiğinde eğitim öğretim dönemi içerisinde veya lisans eğitimi bitiminde yapıldığı ve aşağıdaki şekillerde uygulandığı tespit edilmiştir:

- Haftada bir ile altı iş günü arasında
- Bir veya birkaç dönem olarak
- Seçmeli veya zorunlu ders şeklinde
- Denetimli veya denetimsiz olarak

Ön lisans düzeyinde uygulanan mesleki uygulama eğitim modelleri arasında ise ön plana çıkanlar şunlardır:

- Bir Yıl İş Yeri Uygulaması Modeli
- Three Master Uygulaması (3+3 Modeli)
- Bir Dönem İş Yeri Uygulaması (3+1 Modeli)
- Yarı Zamanlı İş Yeri Uygulaması Modeli

Ön lisans eğitimlerinde mesleki uygulama eğitim modelleriyle ilgili mevcut durumlar incelendiğinde varılan tespitler şunlardır:

- Eğitim öğretim dönemi içerisinde yapılmaktadır.
- Haftada bir ile altı iş günü arasında uygulanmaktadır.
- Bir veya birkaç dönem olarak gerçekleştirilmektedir.
- Seçmeli veya zorunlu ders olarak uygulanmaktadır.
- Denetimli veya denetimsiz uygulanmaktadır.

Bu veriler sonucunda aşağıdaki çıkarımlara ulaşılmaktadır:

- Tam zamanlı ve haftanın tüm iş günlerini kapsamayan uygulamalar verimsiz olmaktadır.
- Öğrenim çıktılarının nihai sonuca varması konusunda eksiklikler oluşmaktadır.
- İşletme ve iş disiplinlerine uyum haftalık tam zamanlı olmayan periyotta zorlaşmaktadır.
- İşbaşı eğitimlerinde süreklilik sağlanamamaktadır.
- İşletmeler açısından tam zamanlı olmayan uygulamalar öğrenci taleplerini azaltmaktadır.
- Denetimsiz uygulamalar verimsiz olmaktadır.

Mevcut durum ve çıkarımlar ışığında lisans/ön lisans eğitiminde mesleki uygulama eğitimi için öneriler şöyle sıralanabilir:

- Sekiz dönemlik lisans eğitimi gören öğrencilerin nitelikli olarak yetişmelerini sağlamak amacıyla lisans eğitiminin en az bir döneminin işletmelerde uygulamalı olarak yapılmasıyla öğrenciler iş ve meslek hayatına hazırlanabilecektir.
- Meslek yüksekokulu öğrencilerinin istihdama yönelik nitelikli bir şekilde yetişmelerini sağlamak amacıyla meslek yüksekokullarında yer alan programlarda dört dönemlik eğitim öğretimin en az bir döneminin işletmelerde uygulamalı olarak yapılmasıyla öğrenciler iş ve meslek hayatına hazırlanabilecektir.
- Lisans ve meslek yüksekokulu öğrencileri eğitimleri süresince kazandıkları bilgi ve deneyimlerini “iş yeri uygulamaları” dersi adı altında kamu/özel kurum ve kuruluşlarda

uygulamalı eğitimle pekiştirme imkanı bulabilecektir.

İnsanımızın eğitim seviyesi ve niteliğini yükseltmek için üniversite-iş dünyası iş birliği çerçevesinde eğitim sistemimizde yeni düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

ÖNERİLEN MODEL

Bu analiz kapsamında önerilen mesleki eğitim modeli öğrencilerin istihdama yönelik yetişmeleri için mesleki eğitim veren bölüm ve(ya) programlarda eğitim öğretimlerinin bir dönemini işletmelerde uygulamalı olarak geçirmelerini hedeflemektedir. Böylece lisans ve ön lisans öğrencileri eğitimleri süresince kazandıkları bilgi ve deneyimlerini iş yeri uygulamaları dersi adı altında kamu/özel kurum ve kuruluşlarda uygulamalı mesleki eğitimle pekiştirme imkanı bulacaktır. Sakarya Üniversitesi’nde kurgulanan ve halen Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi’nde uygulanan ve uygulanması önerilen mesleki eğitim modeli şu şekilde işlenmektedir:

Öğrenciler ön lisansta üç dönem teorik ve uygulamalı dersleri okul ortamında, dördüncü dönem iş yeri uygulamaları dersini de İş Yeri Uygulamaları Yönergesi’ne göre akademik takvime uygun olarak üçüncü veya dördüncü dönem süresince tam zamanlı olarak işleyecektir (Sarıbıyık, 2013; Atalı, Özkan ve Sarıbıyık, 2016). Lisans öğrencileri de eğitimlerinin yedi dönem teorik ve uygulamalı derslerini okul ortamında, sekizinci dönem söz konusu dersi ilgili yönergeye göre akademik takvime uygun olarak yedinci veya sekizinci dönem süresince tam zamanlı olarak yapacaktır.

Ön lisans öğrencilerinin uygulama yapmak üzere iş yerlerine gönderilmesi için ilk iki dönem sonundaki genel ağırlıklı not ortalamasının ve lisans öğrencilerinde de ilk altı dönem sonundaki not ortalamasının 4,00 üzerinden en az 1,80 olması şartı aranmaktadır. Dolayısıyla bu şartı sağlayamamış öğrenciler işletmelerde yürütülecek iş yeri eğitimine gidemeyecektir. Öğrenci sayısının fazla ve destek verecek işletme sayısının yetersiz olduğu programların çıkabilme olasılığının dikkate alınması da gerekmektedir. Bu nedenle ön lisans eğitiminde dördüncü ve beşinci yarıyıl, lisans eğitiminde ise yedinci ve sekizinci yarıyılta görülecek derslerin her iki dönemde de açılması planlanmaktadır. Böylece öğrencilerin iş yeri uygulamaları dersini son iki dönemlerinin birinde işletmelerde almaları sağlanacaktır.

Bu dersi almaya hak kazanan öğrenciler akademik takvimde belirtilen tarihte ilgili dersini, diğer öğrenciler ise bu dersin olmadığı son yıla ait diğer dönemin derslerini seçecektir.

Yeterli şartı sağlayan öğrencilerin işletmelere yerleştirilmesini gerçekleştirmek amacıyla süreç içerisinde işletmelerden bölüm ve(ya) program bazlı taleplerinin alınması sağlanacaktır. Toplanan bu talepler okullardaki iş yeri eğitim koordinatörleri tarafından işletme ve öğrenci istekleri dikkate alınarak değerlendirilecek ve uygun yerleştirmeler yapılacaktır. Bu işlemlerin sonuçlandırılmasının ardından “İş Yeri Uygulamaları Kabul Formu” ile öğrenci üniversite ve iş yerinden şu onayları alacaktır:

- Öğrencinin genel sağlık sigortası ve diğer beyanları
- Öğrencinin “iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası”nın üniversite tarafından yapılması

- İş yerinin öğrenciyi kabulü

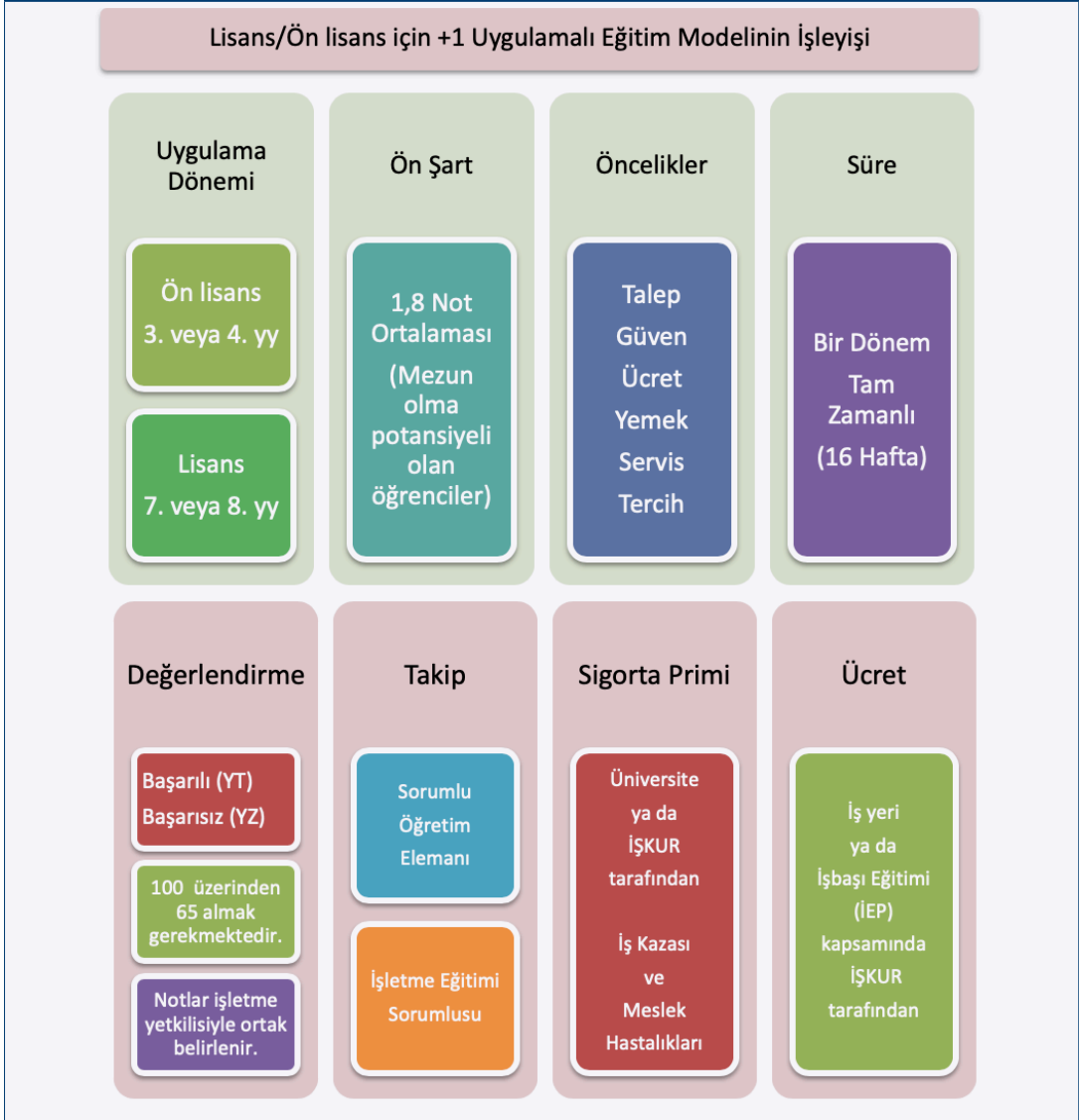
Mesleki uygulama eğitiminin amacına uygun bir şekilde yapılabilmesi için söz konusu dersi alan öğrencilerin takip ve denetimi görevlendirilecek sorumlu bir öğretim elemanı tarafından gerçekleştirilecektir.

Modelin yürütülmesi sürecinde öğretim elemanlarının öğrencileri ve dolayısıyla işletmeleri periyodik olarak ziyaret etmeleri sağlanacaktır. Bu durum öğretim elemanlarının sektörle daha yakın temas kurmaları için önemli bir aracılık oluşturacaktır. Ayrıca bu ziyaretler “üniversite-sektör iş birliği” açısından önemli bir bağ kurmayı sağlayacak ve modelin önemli kazanımlarından biri haline gelecektir. Başlangıçta sadece ziyaret olarak başlayan bu süreç zamanla somut adımlara ve bu kapsamda pek çok sanayi odaklı projelere dönüşebilecektir (Atalı, Özkan, Karayel ve Çetin, 2015).

Önerilen modelin işleyişinin son basamağında ise öğrencilerin iş yeri eğitim derslerinin değerlendirilmesi yer almaktadır. Bunları oluşturan esasları öğretim elemanlarının işletme ziyaretlerindeki ve işletme sorumlusunun öğrenci üzerindeki gözlemleri ile öğrencinin uygulama sonuçlarını sunduğu raporları kapsamaktadır. Başarı notu sorumlu öğretim elemanı ve işletme yetkilisi tarafından değerlendirme formlarıyla ayrı ayrı belirlenecektir. İş yeri eğitimi sonucunda öğrenciler başarılı/başarısız (YT/YZ) olarak değerlendirilecek, başarılı olmak için 100 üzerinden en az 65 almaları gerekecektir. İş yeri uygulamaları dersinden gereken başarıyı gösteremeyen öğrenciler dersi tekrar almak zorunda kalacaktır.

Lisans ve ön lisans için önerilen +1 Uygulamalı Eğitim Modeli'nin işleyişi şematik olarak Şekil 2'de gösterilmektedir.

ŞEKİL 2. +1 UYGULAMALI EĞİTİM MODELİ'NİN İŞLEYİŞİ

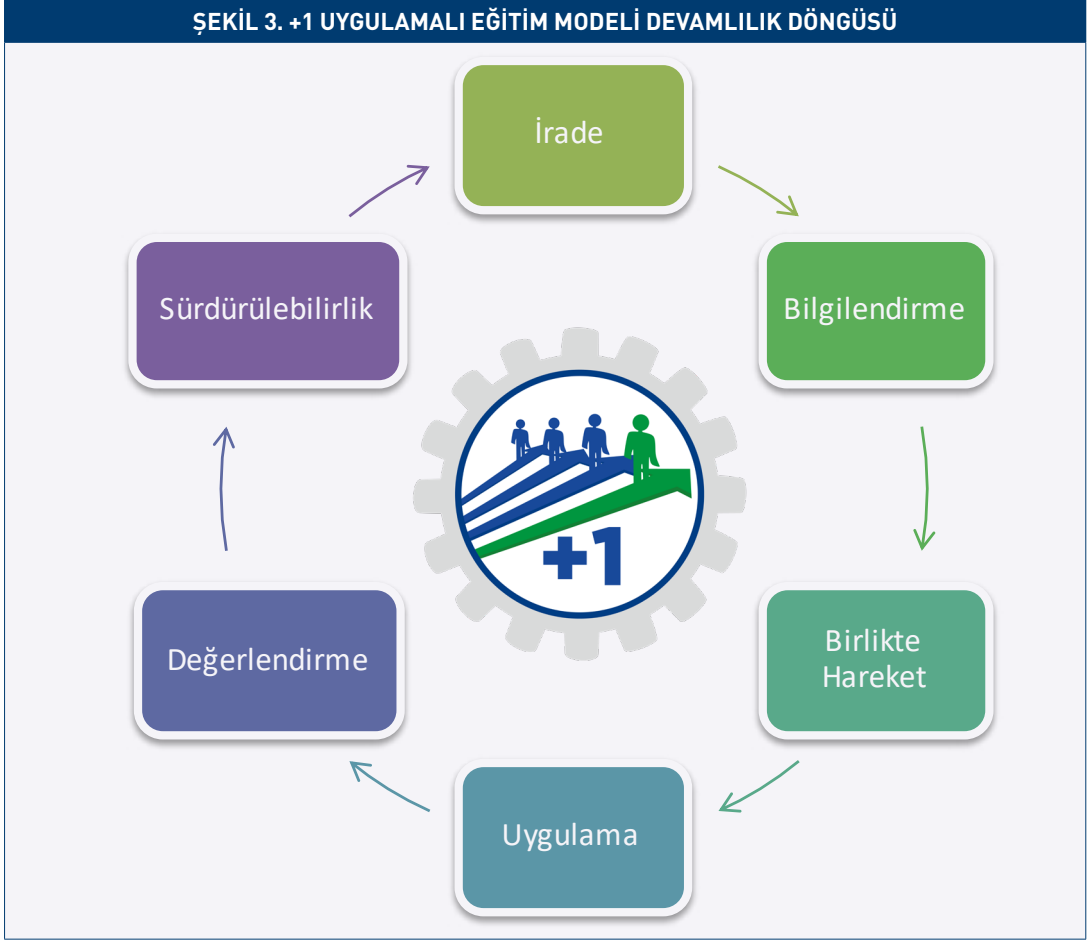

UYGULAMA ADIMLARI

İşletmelerin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştiren en önemli kaynaklardan biri de üniversitelerdir. İnsanımızın eğitim seviyesi ve niteliğini yükseltmek için üniversite-iş dünyası iş birliği çerçevesinde eğitim sistemimizde yeni düzenlemeler yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Uygulamaya konulan bu modeller eğitim öğretimin bir kısmının okullarda teorik ve uy-

gulamalı dersler, diğer kısmının da işletmelerde uygulamalı olarak alınmasını öngörmektedir. Öğrencileri iş dünyasıyla birlikte yetiştirmek için iş yerlerinde yapılacak bir dönemlik uygulamalı mesleki eğitimle öğrencilerin hedefledikleri kazanımları gerçekleştirebilmesi için Şekil 3'te verilen döngünün titizlikle uygulanması gerekmektedir.

ŞEKİL 3. +1 UYGULAMALI EĞİTİM MODELİ DEVAMLILIK DÖNGÜSÜ

İrade: Tüm çalışmalarda olduğu gibi mesleki eğitimde de yeniliklere ihtiyaç vardır ve bu ihtiyaçların çözümlenebilmesi için kurumların kendi kapasite ve bölgesel ihtiyaçlarını göz önüne alarak bir irade ortaya koyması esastır.

Bilgilendirme: Yerel basın, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları (STK), organize sanayi bölgeleri ve küçük sanayi bölgeleri gibi birimler bilgilendirilmeli ve gerekli iş birliği hassasiyeti bu birimlerle paylaşılmalıdır.

Birlikte Hareket: Eğitim öğretimin aksatılmadan daha nitelikli işleyişini sağlamak amacıyla gerek görüldüğü takdirde müfredat değişikliklerine gidilmesi ve işletmelerin bağlı olduğu kuru-

luşlarla sürekli güçlü ve aktif bir iletişim kurulması gerekmektedir.

Uygulama: Bölüm ve program bazlı öğrencilerin belirlenmesi, iş dünyasının taleplerinin alınması, arz ve talebin eşleştirilmesi ve gerekli tedbirlerin alınması uygulamanın işleyiş açısından oldukça önem arz etmektedir.

Değerlendirme: Üniversite-iş dünyası ortak değerlendirmesinin alınması ve dönemsel anketlerle işleyişin izlenerek raporlanması işleyişin sürekliliği açısından önemlidir.

Sürdürülebilirlik: Sistemi oluşturan tüm paydaşların (öğrenci, iş dünyası, üniversite, toplum) işleyişten fayda görmesi ve böylece sürekliliğin sağlanması hedeflenmelidir.

GENEL DEĞERLENDİRME: ÖNERİLEN MODELİN FAYDALARI

Türkiye'nin gelişmesi ve şu anda gelinen orta gelir sınırının aşılmasının teknolojik ürün üretimi ve ihracatıyla sağlanacağı gerek devletin idari makamlarınca gerekse ticari kaynaklarca sıklıkla dile getirilmektedir. Bu hususta işletmelerden beklenen nitelikli teknoloji ürünler üretilerek hedeflenen noktaya gelinmesidir. İşletmelerin gereken bu şartları gerçekleştirmesi ise ancak nitelikli istihdamla sağlanabilmektedir. Yapılan şura, toplantı ve çalıştaylarda sıklıkla dile getirilen önemli husus nitelikli istihdamın sağlanabilmesidir. Devlet idari makamlarının “istihdam seferberliği” başlatmasının temel nedeni de budur.

+1 Uygulamalı Eğitim Modeli bu bağlamda ve ilgili alanlarda nitelikli istihdamı artıracak önemli bir modeldir. Bu modelin uygulanması nitelikli istihdamla birlikte daha bilinçli işler yapılması ve daha kaliteli, teknolojik ve günümüz şartlarına uyumlu ürünlerin üretilmesini beraberinde getirecektir. Nitelikli istihdam yüksek teknoloji ürünlerinin üretilmesini, bu üretim nitelikli bir ekonomiyi ve ekonomideki gelişme de daha müreffeh bir hayatı beraberinde getirecektir. Her ne kadar uzun vadeli bir süreç olsa da

nitelikli istihdam seferberliğinin en büyük getirisi nitelikli bir hayatın gerçekleşmesi olacaktır.

Türkiye'nin istihdam seferberliğinin “Nitelikli İstihdam Seferberliği”ne dönüşümünde +1 Uygulamalı Eğitim Modeli önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu model günümüzde pek çok üniversite tarafından rol model olarak benimsenmiştir. Modele geçmek isteyen üniversitelerin yetkilileri modelin kurucusu olan Sakarya Üniversitesi'ni ziyaret ettiklerinde kendilerine uygulama ve teknik detaylar hakkında bilgilendirmeler sunulmuştur. Ziyaret neticesinde bu üniversiteler de program bazlı olarak +1 Uygulamalı Eğitim Modeli'ne geçme kararı almıştır.

Modelin Türkiye genelinde yaygınlaşması sayesinde öğrencilerin sadece okudukları değil aynı zamanda yaşadıkları şehirde de iş yeri uygulaması yapma imkanına kavuşmaları sağlanacaktır. Böylece öğrenciler mezuniyet sonrasında kendi şehirlerinde kolaylıkla iş bularak Türkiye genelindeki bölgesel kalkınmaya katkı sunacaktır.

+1 Uygulamalı Eğitim Modeli il genelindeki üniversite, kamu kurumu ve STK ile üye işletmeleri arasında birliktelik oluşturmaktadır. Sakarya'da tesis edilen bu birliktelikle kazanılan faydalar bu modeli uygulayacak tüm illerde de sağlanarak yaygınlaşacaktır.

KAYNAKÇA

- Ankrah, S., ve Tabbaa, O. (2015). Universities-Industry Collaboration: A Systematic Review. *Scandinavian Journal of Management*, 387-408.
- Atalı, G., Özkan, S. S., ve Sarıbıyık, M. (2016). Nitelikli İşgücü Yetiştirmek için Ön Lisans Programlarında Uygulamalı Eğitim Modeli. *UMYOS2016*, (s. 342-348). Prizren.
- Atalı, G., Özkan, S. S., Karayel, D., ve Çetin, A. (2015). Yükseköğretimde Mühendislik Eğitimi ve Sanayi Arasındaki İşbirliği için Entegre Bir Sistem Modeli. II. Yükseköğretim Stratejileri ve Kurumsal İşbirliği Sempozyumu, (s. 147-153). Mersin.
- Atalı, G., Özkan, S. S., Sarıbıyık, M., ve Karayel, D. (2016). Türkiye'de Yükseköğretim Kurumlarında Uygulanan Uygulamalı Eğitim Modellerinin İncelenmesi. *UMYOS2016*, (s. 279-284). Prizren.
- CEDEFOP. (2019). *Cedefop (2017). Cedefop European Public Opinion Survey On Vocational Education and Training*. Luxembourg: Publications Office. Cedefop Research Paper; No 62. <http://dx.doi.org/10.2801/264585>.
- McQuay, P. (2001). A Discussion Paper on Vocational Technical Education in the United States of America. *Paper Prepared for the European Union*.
- MEYOK. (2012). *Mesleki Uygulamalar Eğitim Yönergesi*. Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi.
- Nemova, D., Bagautdinov, R., ve Mushinskiy, A. (2015). University-Business Cooperation Based On Virtual Research Information Service. *Procedia Engineering*, 1.115-1.121.
- Özdemir, E. (2011). *Alman Mesleki Eğitim Sisteminde Özel Sektörün Rolü ve Ülkemiz Mesleki Eğitim ve Oda Sistemi için Çıkarımlar*. Avrupa Birliği Dairesi TOBB AB Daire Başkanlığı.
- Salleh, M. S., ve Omara, M. Z. (2013). University-Industry Collaboration Models in Malaysia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 654-664.
- Sarıbıyık, M. (2013). Meslek Yüksekokullarında Nitelikli İşgücü Yetiştirmek için 3+1 Eğitim Modeli. *Academic Platform-Journal of Engineering and Science (APJES)*, 39-41.
- Sarıbıyık, M., ve Özkan, S. S. (2014). Meslek Yüksekokullarında Nitelikli İşgücü Yetiştirmek için 3+1 Eğitim Modeli ve Yansımaları. *ISEM2014*, (s. 1509-1515). Adıyaman.
- Stern, D., Raby, M., ve Dayton, C. (1992). *Career Academies: Partnerships for Reconstructing American High Schools*. Jossey-Bass Education Series.
- TBMM. (1981). *Yükseköğretim Kanunu*. Resmi Gazete, Sayı: 17506.
- TBMM. (1986). *Mesleki Eğitim Kanunu*. Resmi Gazete, Sayı: 19139.
- TBMM. (2006). *Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)*. Resmi Gazete, Sayı : 26215.
- TBMM. (2006). *Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu*. Resmi Gazete, Sayı: 26200.
- TBMM. (2011). *Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun*. Resmi Gazete, Sayı: 27587.
- TEPAV. (2016). *Mesleki Eğitim İhtiyaç Analizi ve Pilot Uygulama Projesi İşveren Anketi*. Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı.
- Uçar, C., ve Özerbaş, M. A. (2013). Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye'deki Konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 242-253.

MESLEKİ EĞİTİMDE +1 UYGULAMALI EĞİTİM MODELİ

MEHMET SARIBIYIK

SETA | ANALİZ

Günümüzde ülkeler arasındaki rekabet bilgi düzeyinde sürdürülmekte ve toplumların geleceği de verilen eğitimin başarısıyla değer kazanmaktadır. Bu anlamda üniversiteler bilim üreten merkezler olma özelliğinin yanında toplumun yetişmiş insan gücü ihtiyacını karşılayan kuruluşlar olma sorumluluğunu taşımaktadır. Katma değeri yüksek teknoloji ürünlerinin tasarlanması ve üretilmesinde ihtiyaç duyulan düzeye ulaşılması için gereken en önemli kaynak "uygulama becerisi" kazanmış nitelikli insandır.

Uygulama becerisine sahip nitelikli insan gücünü yetiştirmek için üniversitelerimizde verilen eğitimin günümüz koşulları ve sektörün ihtiyaçlarına uygun ve gelecek projeksiyonları da dikkate alınarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. "Sahaya inmeden olmaz" düsturuyla hareket edilerek Sakarya Üniversitesi'nde başlatılan ve Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'nde devam edilen +1 Uygulamalı Eğitim Modeli ile öğrencilerimiz daha mezun olmadan iş tecrübesi kazanmakta ve uygulama becerisine sahip nitelikli bireyler olarak yetişmektedir.

www.setav.org

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • KAHİRE • BERLİN